

Poskus rekonstrukcije knjižne zbirke v ženskem studeniškem samostanu

Vlasta Stavbar*

DOI: <https://doi.org/10.62409/czn.311>
CC BY-SA 4.0

UDK – UDC: 930.85:[27-788-055.2(497.4Studenice):027.021]
Potrjeno – Accepted: 15. 12. 2025 | Objavljeno – Published: 31. 8. 2026
1.01 Izvirni znanstveni članek – 1.01 Original Scientific Article

Vlasta Stavbar: Poskus rekonstrukcije knjižne zbirke v ženskem studeniškem samostanu. Časopis za zgodovino in narodopisje, Maribor 97=62(2026), 1, str. 59–74

Prispevek predstavlja nabor knjig v fondu Univerzitetne knjižnice Maribor, katerih provenienco prepoznamo po žigu samostana Studenice, in sicer magdalenk. Na tej podlagi ter ob upoštevanju še posameznih primerkov knjig v drugih ustanovah (Nadškofijski arhiv Maribor, Teološka knjižnica Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor, samostanska cerkev in zasebna zbirka potomcev družine Wretzl iz Studenic) se izrisuje knjižna zbirka v ženskem studeniškem samostanu. Zbrani so tudi drobci o obstoju samostanske knjižne zbirke skozi zgodovinski razvoj samostana.

Ključne besede: samostan Studenice, knjižna zbirka, provenienca, rekonstrukcija knjižnice, samostanske knjižnice, Univerzitetna knjižnica Maribor.

Vlasta Stavbar: An Attempt to Reconstruct the Book Collection of the Studenice Convent. Review for History and Ethnography, Maribor 97=62(2026), 1, pp. 59–74

The paper presents a corpus of books in the holdings of the University of Maribor Library whose provenance can be identified by the stamp of the Studenice convent,

* Dr. Vlasta Stavbar, (ORCID identifier 0009-0003-9377-9307), znanstvena sodelavka in bibliotekarska višja svetnica, Univerza v Mariboru, Univerzitetna knjižnica Maribor, Center za domoznanstvo in posebne zbirke, Gospejna ulica 10, 2000 Maribor, vlasta.stavbar@um.si – Vlasta Stavbar, PhD, (ORCID identifier 0009-0003-9377-9307), Research Associate and Senior Library Advisor, University of Maribor, University Library Maribor, Centre for Local Studies and Special Collections, Gospejna ulica 10, SI 2000 Maribor, Slovenia, vlasta.stavbar@um.si

specifically that of the Magdalene Sisters. On this basis, and taking into account individual volumes held by other institutions (the Archdiocesan Archives of Maribor, the Theological Library of Maribor, the Regional Archives Maribor, the convent church, and the private collection of the descendants of the Wretzl family from Studenice), it is possible to reconstruct the book collection of the Studenice convent. The paper also brings together fragmentary evidence concerning the existence of the convent's book collection throughout the historical development of the convent.

Keywords: Studenice convent, book collection, provenance, library reconstruction, monastic libraries, University of Maribor Library

Uvod

V fond Univerzitetne knjižnice Maribor (UKM) je starejše gradivo prihajalo po različnih poteh skozi njen zgodovinski razvoj. Univerzitetna knjižnica Maribor je namreč nastala iz knjižnice Zgodovinskega društva v Mariboru, pozneje pa je kot javna knjižnica, od študijske do univerzitetne, dopolnjevala in bogatila svoj fond po zakonu z obveznimi izvodi, številnimi darovi, nakupi in zapuščinami. Po drugi svetovni vojni so v fond knjižnice prišli tudi knjižni korpusi različnih društev, organizacij, ki so bili po vojni ukinjeni ali so kako drugače spremenili svoje delovanje. Temu je mogoče slediti v poročilih knjižnice, če je bilo to zavedeno, in po vpisih v inventarne knjige. Seveda pa to ni bilo vedno jasno evidentirano. Obdobje po letu 1945 je bilo namreč za knjižnico specifično. V Maribor so se vračale repatriirane knjige mariborske Študijske knjižnice ter različnih ustanov, organizacij in društev slovenske Štajerske, ki so bile leta 1941 odpeljane v Gradec. Repatriirano gradivo so zbirali v viteški dvorani mariborskega gradu. Iz kupov so odbirali knjige po lastništvu, razvidnem po žigih, podpisih ali signaturah. Na začetku leta 1947 je bilo sortiranje gradiva v glavnem zaključeno in hkrati je bil urejen tudi status knjižnice kot javne študijske knjižnice. V povojnih letih so v knjižnico uvrščali tudi knjige iz raznih društvenih in drugih knjižnic, ki so bile ukinjene ali niso več delovale. Letu 1952 je Študijska knjižnica dobila tudi ustrezne prostore na Prešernovi ulici v Mariboru in do leta 1954 je bilo v nove skladiščne prostore preneseno tudi vse gradivo. Ta historični kontekst predstavljam zato, ker so v tem obdobju v fond knjižnice prišle tudi knjige iz studeniškega samostana.

Zlasti v zadnjih desetletjih, ko je knjižnični fond UKM v veliki večini viden v vzajemnem računalniškem katalogu, pri obdelavi gradiva, zlasti starejšega antikvarnega gradiva, veliko pozornosti namenjamo tudi ugotavljanju njegove provenience. Tem podatkom lahko sledimo tudi po lastniških žigih v gradivu. In tako smo pri zgodbi o knjigah iz studeniškega samostana. Pred leti sem naletela na nekaj knjig v fondu UKM z lastniškim žigom studeniškega

samostana. To je predstavljalo izziv, da pregledam, koliko takšnega gradiva je našlo mesto v Univerzitetni knjižnici Maribor. Pri katalogizaciji gradiva se v preteklosti ni natančno popisalo vseh elementov na gradivu, ki bi nam danes zelo koristili pri raziskovanju in identificiranju takšnih zgodb, kot je na primer knjižnica studeniškega samostana. Žal tudi pri vpisu v inventarno knjigo ni podatka o načinu pridobitve.

Namerno sem za naslov izbrala termina »poskus rekonstrukcije« in »knjižna zbirka«. Danes lahko namreč glede na opravljeno raziskovanje govorim o poskusu rekonstrukcije, ker imamo le skope podatke o obstoju samostanske knjižnice. Knjižnica kot prostor prav tako ni zaznana v natančnem opisu prostorov in stavb studeniškega samostana, ki ga je leta 1980 pripravil Jože Curk¹. Prav tako govorim le o knjižni zbirki in ne knjižnični zbirki, ker ne vemo, koliko knjig je bilo v knjižnici in kolikšen delež fonda je sploh ohranjen. Toliko v pojasnilo naslova in razmeroma skromnega prispevka k osvetlitvi knjižnice v samostanu Studenice. Ta prispevek je torej podlaga in izziv za nadaljnje raziskovanje, rezultati pa bodo prav gotovo našli mesto v prihodnjih objavah.

Preden predstavim nabor knjig, za katere je evidentno, da so nekoč pripadale studeniškemu samostanu, bom izpostavila nekaj podatkov iz različnih virov. Ti v posameznih drobcih omenjajo bodisi knjige, ki so jih redovnice hranile v svojih celicah, bodisi knjižnico kot poseben prostor znotraj samostana.

V poznem srednjem veku so na slovenskem etničnem ozemlju nastali trije samostani dominikank. Skladno z redovnimi načeli in ideali so posvečale največjo pozornost molitvi; posvečale pa so se tudi pouku ženske mladine in prepisovanju besedil. V dominikanski red so v glavnem vstopala dekleta plemiškega rodu. Kljub številnim vizitacijam do leta 1782, ko je bil samostan razpuščen, samostanska knjižnica ni posebej izpostavljena. O njej ni ohranjenih poročil, ampak so le redke omembe o knjigah; bolj je poudarjeno, da ni knjig, katerih vsebina bi se ne skladala z redom. Tako je leta 1756 po naročilu nadškofa Attemsja prišel v Studenice na vizitacijo celjski župnik in savinjski arhidiakon Martin Jožef Sumpichler² v spremstvu še treh doktorjev teologije. O vizitaciji je ohranjen izčrpen zapisnik, saj so vsako redovnico posebej izprašali o življenju v samostanu. Ob tem je vizitator pregledal nunske celice in po zagotovilu v njih ni našel ničesar, kar bi bilo v nasprotju z zaobljubo uboštv, ter prav tako ne knjig, ki bi veljale za »škodljivo branje«.³ Glede na zapisnik

¹ Curk, Studenice – pomemben spomenik naše umetnostne zgodovine. ČZN 1980, 2, str. 285–293.

² Dr. Martin Jožef Sumpichler, rimskokatoliški duhovnik, celjski mestni župnik in savinjski arhidiakon, ki je deloval v drugi polovici 18. stoletja. Pomemben je predvsem kot eden ključnih namestnikov prvega goriškega nadškofa Karla Mihaela grofa Attemsja. V njegovem imenu je izvajal obsežne kanonične vizitacije na območju Štajerske.

³ Mlinarič, Studeniški dominikanski samostan ..., str. 131.

se je napotil tudi v knjižnico in pregledal, ali je v njej kakšna neprimerna literatura. Ni imel pripomb.⁴

Nekaj o številu nabožnih knjig izvemo le iz popisa vsebine celic redovnic ob razpustu samostana leta 1782. Celice redovnic so imele približno enako opremo: posteljo z zaveso, omaro, skrinjo, mizo s stoli, križ in klečalnik, na katerem so bile nabožne knjige. Popisanih je največ do 18 knjig v eni celici; le v eni celici so našli 30 knjig.⁵

Leta 1885 je bil v Studenicah ponovno ustanovljen samostan. Duhovnik Adolf Hytrek, poznejši spiritual pri studeniških nunah, je tja pripeljal 19 redovnic iz leta 1879 ustanovljenega zagrebškega samostana magdalenk, ki so ga poselile redovnice iz Laubana v Šleziji. Magdalenke so postopoma obnavljale samostanska poslopja in skrbele za vzdrževanje. Leta 1941 so Nemci redovnice odpeljali iz samostana in posest zasegli. Med vojno je bil v delu samostana podtaknjen požar, vendar ogenj ni zajel večjega dela kompleksa. Po drugi svetovni vojni so se redovnice vrnile, a so morale leta 1949 postojanko zapustiti, samostan s posestjo pa je bil nacionaliziran.⁶ Za čas po drugi svetovni vojni je ohranjen zapis v župnijski kroniki (Župnijski arhiv Studenice), ki prinaša nekaj drobcov o studeniški knjižni zbirki:

s. p.

6. julija 1945 se je vrnil iz izgnanstva župnik Jože Čede⁷ skupaj s sestrami. Tako je maševal na samostanskem koru. Zanimivo je, da je na samostanskem koru vse ostalo prav tako, kot so pustile sestre. Celo brevirji so ostali na svojih mestih, kakor so jih pustile. Sredi junija se je ponovno začel pouk v slovenski šoli.

9. maja 1949 je bil samostan razpuščen. Sestre so smele s seboj odnesti le svojo obleko. Tega dne je bila na koru tudi zadnja maša.

Umetnine so odpeljali v mariborski muzej, samostansko knjižnico in dragoceni arhiv pa v študijske knjižnice.

Pag 278

3. junija je bil opravljen popis samostanskega premoženja. K popisu so iz zaporov pripeljali tudi duhovno mater.

Samostansko knjižnico ter arhiv so odpeljali v muzej. Na praznik sv. Petra in Pavla 29. junija 1949 so pod vodstvom profesorja odpeljali v muzej še

⁴ Ožinger, Slovenjebistriško sredi 18. stoletja v luči goriških vizitacij (1751–1773), Zbornik občine Slovenska Bistrica II, str. 125.

⁵ Mlinarič, str. 136.

⁶ Prav tam, str. 159.

⁷ Jožef Čede, slovenski rimskokatoliški duhovnik in nabožni pisatelj, rojen 6. marca 1870 v Grižah, umrl 28. maja 1946 v Studenicah. <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi164737/>.

celotno samostansko knjižnico in arhiv, medtem ko je najstarejše listine in znamenito knjigo studeniške roženvenske bratovščine že prej odnesel podravnatelj muzeja.

Tudi popis inventarja, sestavljen ob razpustitvi spomladi leta 1782, torej v obdobju dominikank oz. pred prihodom magdalenk leta 1885, ki ga hranijo v Štajerskem deželnem arhivu v Gradcu, je glede knjig ali samostanske knjižnice skop. Izrecno pa omenja, da v Studenicah ni posebne knjižnice. Za vsako nunsko celico omenja klečalnik, včasih s posebnim predalom ali omarico (Kasten), v kateri je »nekaj«, »več«, »nekaj različnih« molitvenikov. Samo v dveh primerih je podano število knjig (30 oziroma 25). Na nunskem koru so nadalje omenjene 3 knjige za petje koral. V cerkvi v zakristiji je naštetih še več liturgičnih knjig.⁸

Kljub skopim podatkom o samostanski knjižni zbirki lahko v fondih nekaterih ustanov najdemo knjige z žigom studeniškega samostana iz časa magdalenk, kar je posledica dejstva, da so po drugi svetovni vojni knjižne fonde tistih samostanov in tudi drugih organizacij, ki so bili ukinjeni, prevzele posamezne knjižnice ali druge ustanove. Usodo ukinjenih samostanov so seveda delile tudi njihove knjižnice. Nekatero so bile prenesene drugam, nekatere prodane, razdeljene, mnoge tudi uničene. Ohranjeni posamezni primerki knjig predvsem v Univerzitetni knjižnici Maribor, ki jih bom natančneje predstavila, in tudi v nekaterih drugih ustanovah (Teološka knjižnica Maribor – 4 knjige; Nadškofijski arhiv Maribor – več kot 100 knjig) ter privatnih zbirkah (2 knjigi z žigom magdalenskega samostana pri naslednikih družine Wretzl v Studenicah, ki so bili tesno povezani s cerkvijo), ki jim provenienco določa žig samostana Studenice, nam poskušajo orisati studeniško samostansko knjižno zbirko.

V fondu Univerzitetne knjižnice Maribor sem ob pregledu zapisov v vzajemnem katalogu evidentirala 38 knjig, ki imajo lastniški žig studeniškega samostana.⁹ Žigi so se spreminjali glede na ustanovitelje oziroma spremembe v statusu samostana.

Glede na različne oblike lastniškega žiga ali rokopisnega/ročnega vpisa na gradivu je v UKM knjižna zbirka iz Studenic naslednja:

- V prvi skupini so knjige, ki imajo rokopisni lastniški vpis/ročni vpis **Biblioteka magdalenk v Studenicah**. S tem vpisom je v vzajemnem katalogu fonda UKM 10 knjig. Knjiga z naslovom *ANDACHTS-Büchlein*

⁸ Inventarje iz leta 1782 v Steiermärkisches Landesarchiv Graz, K. 28 - St. B. 41.

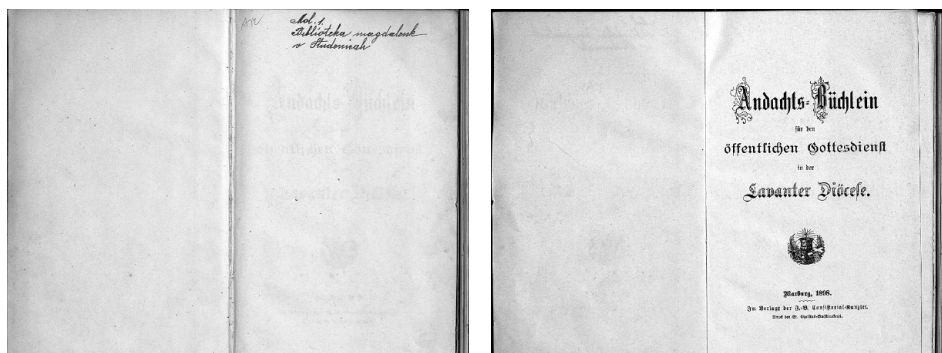
Pod to signaturo je zelo obsežen inventar samostana, krajši inventar samostanske cerkve (oboje v dveh rokopisnih izvodih) in potem še nekaj prilog (računi, zadolžnice, pisma ...). Za posredovane podatke se zahvaljujem dr. Marku Motniku, ki je za potrebe svojega raziskovanja pregledoval omenjeni fond.

⁹ COBIB, iskalna zahteva 996r=*magdalen* in 996r=*studenit*, pridobljeno, 6. 3. 2026.

für den öffentlichen Gottesdienst in der Lavanter Diöcese, ki je izšla leta 1898 v Mariboru, ima na spojnem listu rokopisni vpis: Mol. 1, Biblioteka magdalenk v Studenicah. Gre za lep izvod, vezan v rjavo usnje in z zlato obrezo. Med desetimi izvodi s takšnim rokopisnim vpisom so knjige v nemškem in slovenskem jeziku. Po vsebini gre za knjige, vezane na božjo službo v lavantinski škofiji, svetopisemske osebe, biografije, molitvenike, Sveto pismo, lekcionarje, navodila za pobožnost, pravila bratovščine in društvo »Mariji v zadoščenje«. Zadnja zaporedna številka vpisa v knjigi je molitvenik z vpisom Mol. 108. Na podlagi tega lahko sklepamo, da je bilo več kot sto knjig iz korpusa molitvenikov, če izhajamo samo iz lastniškega zapisa. Poleg tega pa je v zapisih tudi fond Biblikum. Ohranjene knjige v tej skupini so izšle na prelomu stoletja, od leta 1898–1916.

Izvodi, ki imajo rokopisni lastniški vpis: **Biblioteka magdalenk v Studenicah:**

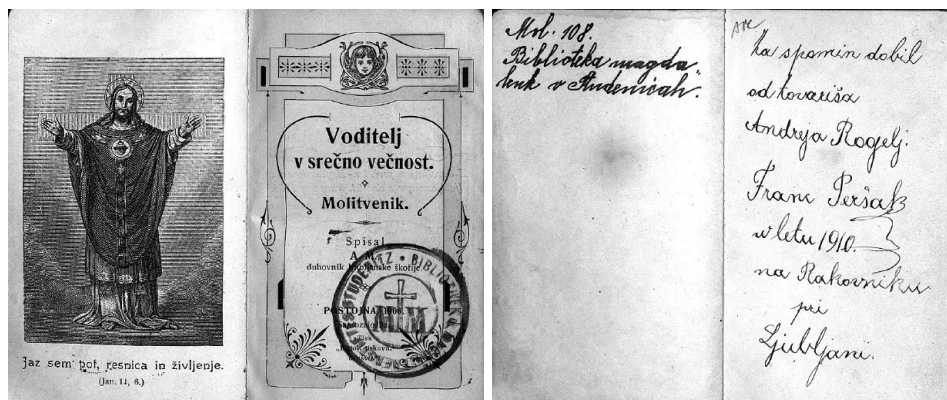
- ANDACHTS-Büchlein für den öffentlichen Gottesdienst in der Lavanter Diöcese. – Marburg: Consistorial-Kanzlei, 1898. Zaporedna številka: Mol. 1. (UKM, SR 26007);

- CIGOJ, Alojzij¹⁰, 1842-1914: Das Leben Jesu/von Alois Cigoj. – Klagenfurt: St. Josef-Bücherbruderschaft, 1903-1906. – 4 zv.: ilustr.; 25 cm Das Leben Jesu, Klagenfurt 1903 (UKM, SR II 3653/1-4), zaporedna številka Bibl. 5 (+ okrogli žig);
- Getrudebuch. (Gertrudis de Helfta, svetnica, 1256-1302) (UKM, SR 58112), zaporedna številka Mol. 10 (+ okrogli žig);
- HEILIGE Bücher des neuen Testaments unsers Herrn Jesu Christi. Graz, 1823 (UKM, SR 58298/2): zaporedna številka Bibl. 17 (+ okrogli žig);

¹⁰ Alojzij Cigoj, O. S. B., teolog, rojen 28. januarja 1842 v Gojačah na Primorskem, umrl 31. julija 1914 v benediktinskem samostanu Šent Pavlu v Labodski dolini. <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi159061/>.

- Blagor njemu, ki bere ...: Cerkevna berila. Maribor 1912 (UKM, SR 27823), zaporedna številka 22;
- BOONE, Jean Baptiste, 1794-1871: Vedno češenje svetiga rešnjiga Telesa in lepšanje revnih cerkvá: premišljevanja in molitve, posebno za ude te bratovšine/spisal v francoskim J. K. Boone; poslovenil Janez Bonač. – V Ljubljani: H. Ničman, 1863. Zaporedna štev. Mol. 30. (UKM SR 282838);
- ZDEŠAR, Anton¹¹, 1871-1945: Kratko navodilo za pravo pobožnost do Matere božje, kraljice src, po nauku bl. Ludovika Grinjona Monforsche-ga. Ljubljana 1912. (UKM SR 51094), zaporedna številka Mol. 52;
- DRUŠTVO »Mariji v zadoščenje«: cerkveno ustanovljeno v župnijski in romarski cerkvi »Naše ljube Gospe pod štirimi stebri« v Wilten-u pri Inomostu na Tirolskem. – 2. pomnoženi natis. – V Wilten-u na Tirolskem: Društvo »Mariji v zadoščenje«, 1900. Zaporedna številka Mol. 75 (UKM SR, 51134);
- ŠEGULA, Franc Serafin¹²: Bogomila: nove molitvene bukvice za slovenska dekleta. Winterberg 1916. (UKM SR 51945, 16680), zaporedna številka Mol. 98- dvojnica;
- MRKUN, Anton¹³, 1876-1961: Voditelj v srečno večnost: molitvenik. Postojna 1906. rokopisni vpis Mol. 108. (UKM, SR 51007a).

¹¹ Anton Zdešar, duhovnik, član Misijonske družbe, publicist, rojen 11. januarja 1871 v Ljubogjni, župnija Horjul, umrl 18. aprila 1945 v Jastrebarskem, kjer je tudi pokopan. <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi860263/>.

¹² Franc S. Šegula, nabožni pisec in časnikar, rojen 21. avgusta 1860 v Moškanjcih, umrl 15. maja 1938 v Mariboru. <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi645008/>.

¹³ Anton Mrkun, duhovnik, protialkoholni borec, prosvetni organizator, rojen 4. julija 1876 na Igu-Studencu pri Ljubljani, umrl 31. oktobra 1961 v Clevelandu, ZDA. <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi378147/>.

- Druga skupina so knjige z okroglim žigom:

Bibliothek d. Magdalenenstiftes Studenitz. Teh je štirinajst. Najstarejša je delo Fridricha Mibesa, *Nebeški Jeruzalem/Himlisches Jerusalem* iz leta 1708; iz 18. stoletja je še delo Bernardina Ramazzinija o redovnicah in samostanskem življenju. Potem izpostavljam še delo iz leta 1851 francoskega rimskokatoliškega jezuitskega duhovnika Groua. Med slovenskimi deli je knjiga Tadeja Gregorčiča¹⁴ *Duhovna samota ali osemndnevne duhovne vaje v štiriindvajsetih premišljevanjih*, ki je izšla leta 1890 v Novem mestu; knjiga Baltazarja Bartola¹⁵ *Hoja za Marijo Devico ali posnemanje njenih čednostij*, ki je izšla 1890 v Celovcu pri Družbi sv. Mohora ter prevod dela Alfonsa Marie di Liguorija (1696–1787), svetnika, *Prava nevesta Kristusova*, ki ga je poslovenil zgodovinar in nabožni pisatelj Alfonz Furlan¹⁶. Izšlo v Brežicah, A. Šek, 1907–1909.

Knjige, ki imajo lastniški žig: **okrogli žig: Bibliothek d. Magdalenenstiftes Studenitz:**

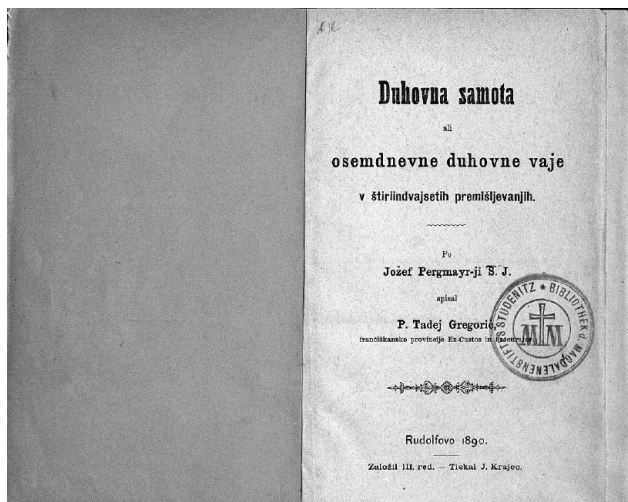
- GROU, Jean-Nicolas, 1731-1803: Anleitung zur christlichen Vollkommenheit nach den heiligsten Mustern Jesus und Maria/[P. Grou]; aus dem Französischen übersetzt. – Wien: Druck und Verlag der Mechitharisten – Congregations Buchhandlung, 1851. - ...Wien 1851 (UKM, SR 58347/s 1-2);
- Štefa Jurkić, Blažena Imelda ... Zagreb 1929 (UKM, SR 51266);
- ZIPPERLEN, Wilhelm: Der illustrierte Haushierarzt für Landwirthe und Haushierbesitzer. Ulm 1889. (UKM, SR 58649);
- LIGUORI, Alfonso Maria di, svetnik, 1696: Der Weg des Heils: gefolgt von einzelnen Betrachtungen über die ewigen Wahrheiten, Regensburg, 1843 (UKM, SR 58116);
- VEKOVIĆ, Franjo, 1833-1914: Životi svetaca i svetica božjih. D. 4, Listopad, studeni, prosinac. Zagreb 1908. (UKM, SR 52240/4);
- GROU, Jean-Nicolas, 1731-1803: Anleitung zur christlichen Vollkommenheit nach den heiligsten Mustern Jesus und Maria. Wien 1851. (UKM, SR 58347/1-2);
- VERUS, Justus: Vater Kneipp, sein Leben und sein Wirken. Kempten 1897. (UKM, SR 58391);

¹⁴ Pater Tadej Gregorič (v starejših zapisih naveden kot *Tadej Gregorčič* ali *P. Tadej Gregorič*). Bil je slovenski frančiškanski pater (frančiškan), ki je deloval v 19. stoletju.

¹⁵ Baltazar Bartol, duhovnik in homeopat, rojen 6. januarja 1821 v Sodražici, umrl 25. novembra 1911 v Sodražici. <https://www.obrazislovenskihpokrajini.si/en/oseba/baltazar-bartol/>.

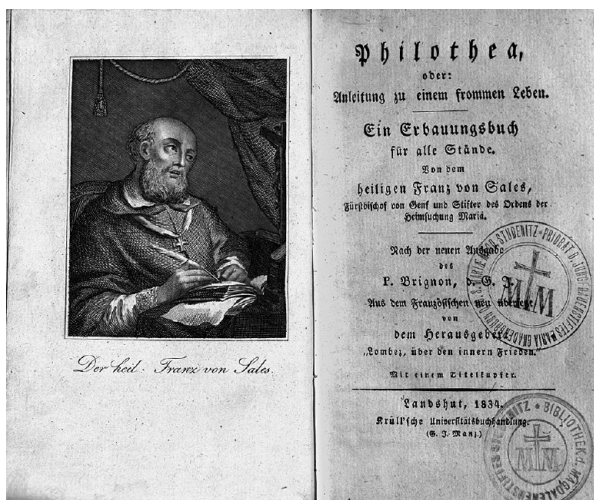
¹⁶ Furlan Alfonz, pri krstu Franc, zgodovinar in nabožni pisatelj, rojen 25. julija 1856 na Gočah pri Vipavi, umrl 2. oktobra 1932 v Novem mestu. <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1009150/>.

- LIGUORI, Alfonso Maria di, svetnik, 1696-1787: Die Lilie im Garten Gottes oder der jungfräuliche Stand dessen Schönheit und Bewahrungsmittel. Benzinger 1858. (UKM, SR 57735);
- STUNDEN der Andacht zur Beförderung des wahren Christenthums und häuslicher Gottesverehrung. Wien 1815-1816. (UKM SR 58398);
- GREGORIČ, Tadej: Duhovna samota ali osemndnevne duhovne vaje v štiriindvajsetih premišljevanjih/po Jožef Pergmayr-ji spisal Tadej Gregorič. – Rudolfovo: III. red, 1890. (UKM, SR 51726);

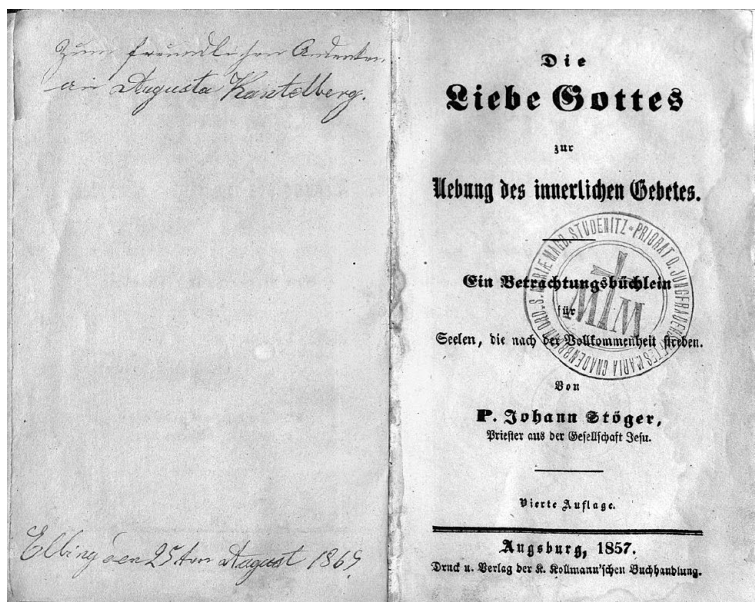
- MIBES, Friedrich, 1658-1722: Himmlisches Jerusalem welches durch die Wirkung des Heil. Gebetts stark belagert, und durch Macht und Gewalt desselben glücklich erobert wird, oder vollständiges Gebeth-buch, darinnen sehr kräftige, tröstliche und auserlesene Morgens, und Abends, Mess, und Vesper, Beicht und Communion Gebetter: auch andachts, Übung zu dem hochwurd. ...mit schönen Kupfern geziehret/zusammen getragen von P. Friderico Mibes ... – Prag: gedruckt und zu finden bey Franz Geržabek in der Eisernen Tür, [1708]. (UKM, SR 52315);
- BARTOL, Baltazar: Hoja za Marijo Devico ali posnemanje njenih čednostij/po Sebastijanu Zajler-ju posnel B. Bartol. – 2. natis. – V Celovcu: Družba sv. Mohora, 1890 (UKM, SR 51101);
- RAMAZZINI, Bernardino, 1633-1714: Der Sorgfältige Kloster-Medicus, oder Gründlicher Unterricht, auf was Weise die geistlichen Jungfrauen in denen Ordens-Gestifften den edlen Schatz ihrer Gesundheit glücklich erhalten, und für Kranckheiten sicher bewahren können: aus dem Französischen ins Deutsche übersetzt, und mit kurtzen Anmerckungen versehen/[Bernardino Ramazzini]. – Leipzig; Lauban: Druckts und verlegt Nicolaus Schill, 1740. (UKM, SR 58478);

- LIGUORI, Alfonso Maria di, svetnik, 1696-1787: Prava nevesta Kristu-sova/spisal Aljfonz Marija Ligvorij; poslovenil Aljfonz Furlan. – V Brežicah: A. Šek, 1907-1909 (UKM, SR 51204/2).
- Korpus petih knjig (tretja skupina), ki so zavedene v vzajemnem katalogu Knjige, ki imajo lastniški žig: **Priorat d. Jungfrauenstiftes Maria Gnadenbrunn. Studenitz**, in še žig: **Bibliothek d. Magdalenstiftes Studenitz**. Glede na žig bi lahko sklepali, da je vodstvo imelo svojo knjižnico ali pa je bil del knjig namenjenih samo vodstvu.
18. stoletje je zastopano s knjigo francoskega jezuitskega duhovnika in pridigarja Martina Pallua (1661–1742). Bil je cenjen kot pridigar, pisatelj in duhovni vodja. Gre za zgodovinsko teološko knjigo z letnico 1769, ki je bila duhovni priročnik za redovnike in redovnice. Gre za nemški prevod francoskega izvirnika. Knjiga je izšla po smrti avtorja. Izpostavljam še delo Karla Zella o svetnici Liobi iz leta 1873 ter delo Albana Stolza, in sicer biografijo lazarista sv. Vincencija Pavelskega.
Knjige z okroglim žigom: **Priorat d. Jungfrauenstiftes Maria Gnadenbrunn. Studenitz** in žigom: **2. žig: Bibliothek d. Magdalenstiftes Studenitz**:
- FRANCISCUS Salesius, svetnik: Philothea oder Anleitung zu einem frommen Leben: ein Erbauungsbuch für alle Stände. Landshut, 1834 (UKM, SR 58108);

- IGNACIO de Loyola, svetnik, 1491-1556: Die Geistesübungen des heiligen Vaters Ignatius von Loyola, Stifters der Gesellschaft Jesu: für alle Christen jeden Standes eingerichtet von einem Priester der genannten Gesellschaft. Manz, 1842. (UKM, SR 57329);

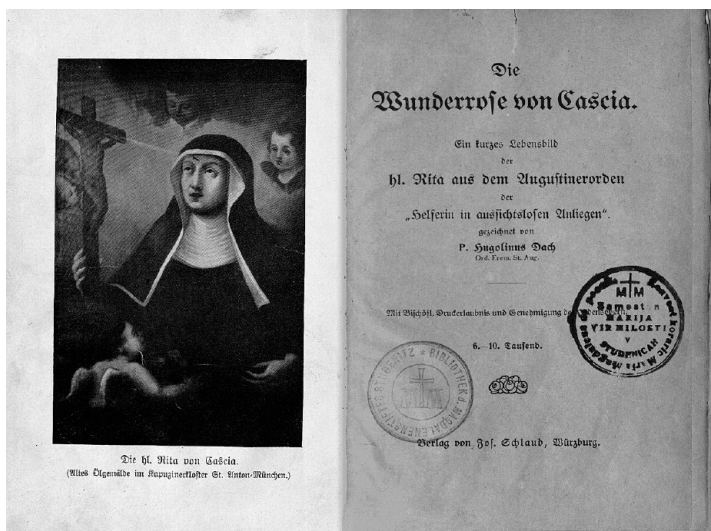
- PALLU, Martin, 1661-1742: P. Martin Pallu der Gesellschaft Jesu Prie-
sters Weg zu der Vollkommenheit durch die geistliche Uebungen des
heiligen Ignatius Stifters der Gesellschaft Jesu: den Ordenspersonen
beyderley Geschlechtes gezeigt und gebahnet/Wegen besonderer Vor-
trefflichkeit aus dem Französischen übersetzt von einem Priester bemel-
dter Gesellschaft. – Zweyte verbesserte Auflage. – Augsburg: verlegt
Matthäus Rieger und Söhne, 1769. (UKM, SR 58128);
 - ZELL, Karl, 1793-1873: Die heilige Lioba/von Karl Zell. – 2., umgear-
beitet und verkürzte Aufl. – Freiburg im Breisgau; Strassburg: Herder,
1873. (UKM, SR 58374);
 - STOLZ, Alban, 1808-1883: Der heilige Vincenz von Paul: Kalender für
Zeit und Ewigkeit 1875/von Alban Stolz. – 3. Aufl. – Freiburg im Breis-
gau [etc.]: Herder, 1886. (UKM, SR 58374).
- Dve knjigi imata samo lastniški žig: **Priorat d. Jungfrauenstiftes Maria Gnadenbrunn ... Studenitz**, in sicer 1. del zbranih del svetnice Terezije Avilske, imenovana tudi Terezija Jezusova, karmeličanke iz leta 1852, ter delo Johanna Nepomuka Stögerja iz leta 1857 *Die Liebe Gottes ...*
Knjige samo z žigom: **Priorat d. Jungfrauenstiftes Maria Gnadenbrunn. Studenitz**:
- TERESA de Jesús, svetnica: Briefe der heiligen Theresia von Jesu. Theil
1. Regensburg 1852. (UKM SR 58645);
 - STÖGER, Johann Nepomuk: Die Liebe Gottes zur Uebung des innerli-
chen Gebetes. Augsburg 1857. (UKM, SR 57747).

- Dve evidentirani knjigi imata lastniški žig: **Samostan Marija vir milosti v Studenicah + žig: Bibliothek d. Magdalenenstiftes Studenitz**: hagiografija Rite von Cascia avtorja Dacha¹⁷ iz obdobja prve svetovne vojne (1915) ter mašna knjiga iz leta 1912.

Knjigi z žigom: **Samostan Marija vir milosti v Studenicah + žig: Bibliothek d. Magdalenenstiftes Studenitz**:

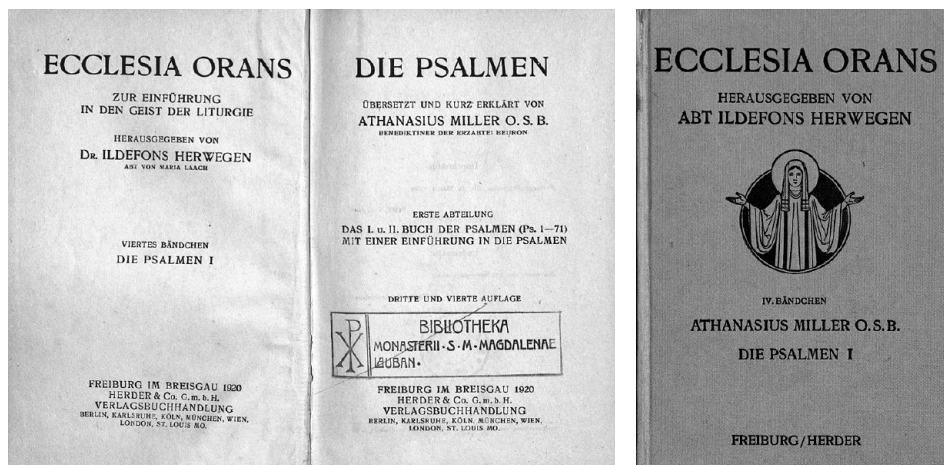
- DACH, Hugolinus: Die Wunderrose von Cascia: ein kurzes Lebensbild der hl. Rita aus dem Augustinerorden, der »Helferin in aussichtslosen Anliegen« Würzburg 1915. (UKM, SR 61270);

- PSALTERIUM Breviarii Romani cum ordinario Divini officii. Romaer 1912. (UKM SR 57734).
- Samo ena knjiga iz do sedaj znanega korpusa v UKM ima **žig samostana v Laubanu oz. Lubanu** iz Spodnje Šlezije, ki leži na jugozahodu Poljske. Iz tega samostana so preko Zagreba prišle leta 1885 redovnice/magdalenke v Studenice. Stike z izvornim samostanom so prav gotovo obdržale, saj ima omenjena knjiga *Biblia* letnico izida 1920. Knjiga z dvema žigoma, in sicer prvi žig: Na spojnem listu ročni vpis **Ad usum Sor. M Bernarda** in drugi žig: **Bibliotheka Monasterii S M Magdalenae Lauban**:

¹⁷ P. Frančišek Ksaverij Dacha (v nemških virih zapišani kot *Franz Xaver Dacho* ali *P. Xaverius Dacho*), ki je bil avgustinski pater. Sveta Rita iz Cascie – sveta Marjeta Kasijska (1381–1457) je bila italijanska vdova, ki je pozneje vstopila v samostan avgustinskih nun v Cascii. <https://svetniki.org/sveta-marjeta-kasijska-vdova-in-redovnica/>.

- Die PSALMEN. Abt. 1, Das I. u. II. Buch der Psalmen (Ps. 1-71) mit einer Einführung in die Psalmen/übersetzt und kurz erklärt von Athanasius Miller. Freiburg 1920. (UKM, SR 58124/4).

SKLEP/ZAKLJUČEK

Če vsebinsko pogledamo predstavljeni korpus knjig, ki z lastniškim žigom ali rokopisnim vpisom izkazujejo, da so bile nekoč del samostanske knjižnice magdalenk v Studenicah, se ta nanaša skoraj v celoti na molitvenike, mašne knjige, nekaj je biografij svetopisemskih oseb in svetnikov. Med avtorji so znani teologi 18. in 19. stoletja. Imamo le eno žensko avtorico, in sicer pisateljico in učiteljico Štefo Jurkić¹⁸, ki je napisala knjigo o dominikanki blaženi Imeldi Lambertini¹⁹ iz 14. stoletja. Knjiga je izšla v Zagrebu leta 1929 in je tako najmlajša. Najstarejša knjiga v do sedaj znanem korpusu je delo Friedericha Mibesa *Nebeški Jeruzalem* iz leta 1708. Izvod je lepo ohranjen in karton je vezan v okrašeno črno usnje. V korpusu knjig je le ena z laično vsebino, in sicer delo Wilhelma Zipperlana *Der illustrierte Haushierarzt für Landwirth und Haushierbesitzer*, Ulm, 1889. Gre za priročnik s področja veterine in domačih živali.

¹⁸ Štefa Jurkić, hrvaška in bosansko-hercegovska pisateljica, rojena 26. decembra 1896 v Cazinu, umrla 28. novembra 1971 v Livnem. Glej tudi: Joško Barić (2005); Jurkić, Štefanija (Štefa). Hrvatski biografski leksikon <https://hbl.lzmk.hr/clanak/jurkic-stefanija>, pridobljeno 1. 2. 2026.

¹⁹ Blažena Imelda Lambertini (rojena kot Marija Magdalena) je italijanska katoliška mistikinja in zavetnica prvoobhajancev, ki je živela v 14. stoletju. Za blaženo jo je razglasil papež Leon XII. leta 1826, papež Pij X. pa jo je določil za zavetnico tistih, ki gredo k prvemu svetemu obhajilu. <https://svetniki.org/blazena-imelda-lambertini-devica-in-redovnica/>.

Večina knjig je v nemščini; v slovenskem jeziku jih je tretjina (9 knjig); dve sta v hrvaškem jeziku, nekaj pa jih je v latinščini.

Ta pregled seveda ne daje dovolj podatkov, da bi lahko natančneje govorili o samostanski knjižnici, vendar je podlaga za nadaljnje raziskovanje. Ob vnosu gradiva iz starega fonda UKM v vzajemni katalog (čaka nas še kar nekaj gradiva) sem prepričana, da se bodo našli še dodatni izvodi.

V obdobju nastajanja prispevka so me kolegi opozorili še na nekaj že identificiranih izvodov iz studeniške samostanske knjižnice v drugih ustanovah:

- Nadškofijski arhiv Maribor: vek kot 100 enot²⁰,
- Teološka knjižnica Maribor: 4 enote,
- Pokrajinski arhiv Maribor, fond Samostan in gosposčina Studenice 1688–1945: 2 enoti,
- na koru samostanske cerkve: 4 enote,
- privatna zbirka družine Wretzl v Studenicah: 2 enoti.

Tudi zapisi v studeniški župnijski kroniki²¹ nakazujejo pot, kje bi lahko bile še knjige iz Studenic. Nadaljnje raziskovalno delo in brskanje po fondih različnih mariborskih ustanov ter tako identifikacija posameznih izvodov iz studeniške samostanske knjižnice bo prineslo dopolnjeno knjižno zbirko. Tako bomo lahko ob naslednji priložnosti govorili že o večjem korpusu samostanske knjižnice. Prvi korak pri postopku identifikacije je narejen, če bibliotekar ob vnosu knjižničnega gradiva v vzajemni katalog popiše tudi lastniške žige. Ob tem razmišljam o rekonstrukciji studeniške samostanske knjižnice v virtualni obliki, torej z digitalizacijo do sedaj identificiranih izvodov knjižne zbirke, ki se ob najdbi naslednjih še dopolnjuje.

IZJAVA O RAZISKOVALNIH PODATKIH

Članek temelji na arhivskih virih in podatkih v knjižničnih evidencah (listkovni katalogi, COBISS), ki so navedeni v poglavju Viri in literatura.

VIRI IN LITERATURA

Arhivski viri

AT-StLA, Steiermärkischer Landesarchiv, Graz.

²⁰ Podatek je posredovala mag. Lilijana Urlep, arhivistka V Nadškofijskem arhivu Maribor.

²¹ Podatke je posredovala dr. Simona Kostanjšek Brglez.

K. 28: StBH-41, *Inventarium Über die dem zufolge höchstes Hof Kanzleÿ Decret ddo 8ten et Gubernü Intimato 15ten Merz 1782 den 21ten dicti aufgehobenen Dominicaner Frauen Kloster in Studenitz angehörig gewesene Kirche mit Ausweisung des Ihr Kirche anklebenden Activ und Passiv-Standes.*

Vzajemni katalog COBIB <https://plus-legacy.cobiss.net/>.

Literatura

Jože Curk, Studenice – pomemben spomenik naše umetnostne zgodovine. *Časopis za zgodovino in narodopisje* 51=16, 1980, 2, str. 284–310.

Jože Mlinarič, *Studeniški dominikanski samostan: ok. 1245–1782*. Celje, 2005.

Anton Ožinger, Slovenjebistriško sredi 18. stoletja v luči goriških vizitacij (1751–1773). *Zbornik občine Slovenska Bistrica II*. Slovenska Bistrica, 1990, str. 123–143.

POSKUS REKONSTRUKCIJE KNJIŽNE ZBIRKE V ŽENSKEM STUDENIŠKEM SAMOSTANU

Povzetek

V poznem srednjem veku so na slovenskem etničnem ozemlju nastali trije samostani dominikank. Skladno z redovnimi načeli in ideali so pozornost namenile tudi pouku ženske mladine in prepisovanju besedil, največjo pozornost pa redovniškimi opravilom, molitvi. V dominikanski red so v glavnem vstopala dekleta plemiškega rodu. Kljub številnim vizitacijam do leta 1782, ko je bil samostan razpuščen, samostanska knjižnica ni posebej izpostavljena. Le redke so omembe o knjigah; bolj poudarjena je vsebina, da ni knjig, ki bi veljale za »škodljivo branje«. Nekaj o številu nabožnih knjig izvemo le ob razpustu samostana leta 1782 iz popisa vsebine celice redovnic magdalenk.

O samostanski knjižnici ni ohranjenih poročil. Vendar v fondih nekaterih ustanov najdemo posamezno knjigo z žigom studeniškega samostana, kar je posledica dejstva, da so po drugi svetovni vojni knjižne fonde tistih samostanov in tudi drugih organizacij, ki so bili ukinjeni, prevzele posamezne knjižnice ali druge ustanove. Usodo ukinjenih samostanov so seveda delile tudi njihove knjižnice. Nekatere so bile prenesene drugam, nekatere prodane, razdeljene, mnoge tudi uničene. Ohranjeni posamezni primerki knjig predvsem v Univerzitetni knjižnici Maribor in še nekaterih drugih ustanovah ter privatnih zbirkah, ki jim provenienco določa žig samostana Studenice, nam poskušajo orisati studeniško samostansko knjižno zbirko.

AN ATTEMPT TO RECONSTRUCT THE BOOK COLLECTION OF THE STUDENICE CONVENT

Summary

In the Late Middle Ages, three Dominican convents were established in the Slovenian ethnic territory. In accordance with the principles and ideals of their order, the nuns also devoted attention to the education of young women and the copying of texts, while their primary focus was on their religious duties and prayer. The Dominican Order attracted

primarily girls of noble descent. Despite numerous visitations conducted up to 1782, when the convent was dissolved, the convent library received no particular mention. References to books are scarce; greater emphasis was placed on the fact that there were no books considered to be “harmful reading”. Some information on the number of religious books is available only from the time of the convent’s dissolution in 1782, in an inventory of the contents of the cell of the Magdalene nuns.

No records concerning the convent library have survived. Nevertheless, individual books bearing the stamp of the Studenice convent can be found in the holdings of several institutions. This is due to the fact that, after the Second World War, the book collections of dissolved convents and other organisations were taken over by various libraries or other institutions. Their libraries naturally shared the fate of the dissolved convents themselves. Some were transferred elsewhere, some were sold or dispersed, and many were destroyed. The surviving individual volumes, primarily in the University of Maribor Library as well as in several other institutions and private collections, whose provenance is established by the stamp of the Studenice convent, provide a basis for attempting to reconstruct the convent’s book collection.

VERSUCH EINER REKONSTRUKTION DER BÜCHERSAMMLUNG DES FRAUENKLOSTERS IN STUDENICE

Zusammenfassung

Im Spätmittelalter entstanden im slowenischen ethnischen Raum drei Dominikanerinnenklöster. Im Einklang mit den Grundsätzen und Idealen ihres Ordens widmeten sich die Nonnen auch der Unterweisung der weiblichen Jugend und dem Abschreiben von Texten, wobei ihr Hauptaugenmerk auf ihren religiösen Pflichten und dem Gebet lag. In den Dominikanerorden traten überwiegend Mädchen adliger Herkunft ein. Trotz zahlreicher Visitationen bis zum Jahr 1782, als das Kloster aufgehoben wurde, fand die Klosterbibliothek keine besondere Erwähnung. Hinweise auf Bücher sind selten; stärker hervorgehoben wird vielmehr, dass es keine Bücher gab, die als „schädliche Lektüre“ galten. Einige Angaben zur Anzahl der religiösen Bücher erhalten wir erst anlässlich der Aufhebung des Klosters im Jahr 1782 aus einem Inventar des Inhalts der Zelle der Magdalenerinnen.

Über die Klosterbibliothek sind keine Berichte erhalten. Dennoch finden sich in den Beständen einiger Institutionen einzelne Bücher mit dem Stempel des Klosters Studenice. Dies ist darauf zurückzuführen, dass nach dem Zweiten Weltkrieg die Buchbestände aufgelöster Klöster und anderer aufgelöster Organisationen von verschiedenen Bibliotheken oder anderen Institutionen übernommen wurden. Die Bibliotheken teilten selbstverständlich das Schicksal der aufgelösten Klöster. Einige wurden an andere Orte verbracht, andere verkauft oder aufgeteilt, viele wurden auch zerstört. Die erhaltenen Einzelbände, vor allem in der Universitätsbibliothek Maribor sowie in einigen weiteren Institutionen und Privatsammlungen, deren Provenienz durch den Stempel des Klosters Studenice bestimmt wird, bilden die Grundlage für den Versuch, die Büchersammlung des Klosters Studenice zu rekonstruieren.